

PALACHŮV TÝDEN

ANOTACE:

Žáci v aktivitě analyzují filmové záběry pořízené během demonstrací v průběhu Palachova týdne v lednu 1989. Aktivita propojuje téma činu Jana Palacha a demonstrací před pádem komunistického režimu s důrazem na porušování lidských a občanských práv.

DOPORUČENÝ VĚK: 14+

POMŮCKY:

- **MATERIÁL 1** (citace z knihy Petra Placáka Fízl)
- **MATERIÁL 2** (zkrácená *Všeobecná deklarace lidských práv*, jen pro rozšiřující úkoly)
- projekční technika
- tabule nebo flipchart

ÚKOLY

1. Napište na tabuli níže uvedený text. Dejte žákům chvíli na rozmyšlenou a poté je vyzvěte, aby doplnili základní fakta vztahující se k činu Jana Palacha.
Oběť Jana Palacha
Kde:
Kdy:
Příčiny:
Důsledky:
2. Pusťte videoukázku obsahující záběry z demonstrace během Palachova týdne. Video s názvem „Sametová revoluce - předchozí demonstrace 1988-1989, záběry jednotlivců“ najdete na odkazu: bit.ly/PalachuvTyden. Stačí promítnout pouze stopáž 3:51-7:13.
3. Proveďte reflexi dobových záběrů – každý ze žáků řekne jedno slovo, které ho v souvislosti s videem napadlo jako první. Odpovídají všichni, po dokončení kolečka mohou případně svou reflexi rozvést či doplnit.
4. Zeptejte se žáků, jaké dvě hlavní skupiny osob ve videu viděli. Kdo je na záběrech reprezentoval a proč tam podle jejich názoru tito lidé byli, jaká byla jejich motivace?
5. Diskutujte se žáky o tom, jaké konkrétní činy zachycené kamerou jsou důkazem toho, že komunistický režim porušoval lidská práva. Odpovědi zapisujte na tabuli nebo flipchart.
6. Volitelně můžete žákům rozdat do dvojic vytištěný **MATERIÁL 1** - svědectví přímého účastníka demonstrací a dát jim chvíli na jeho přečtení.
7. Po obeznámení s videem (a případně i textem) diskutujte o významu Palachova týdne. Můžete se např. zeptat: *Myslíte, že Palachův týden přispěl k událostem v listopadu 1989? Vidíte mezi oběma událostmi nějaké paralely? A pokud ano, jaké?*

NÁMĚTY PRO DALŠÍ PRÁCI:

- Rozdejte žákům zkrácený text Všeobecné deklarace lidských práv (**MATERIÁL 2**). Řekněte jim, ať v něm podtrhnou ta práva, která byla na dobových záběrech zástupci státní moci porušována. Diskutujte i o dalších případech porušování lidských práv v normalizačním Československu.
- Nechte žáky vyhledat na internetu znění Ústavy Československé socialistické republiky. Ať si poznamenají, co se z ní dozvěděli o svobodě slova a shromažďování, a s pomocí vlastních znalostí nebo poskytnutých materiálů uvedou příklady, kdy a jak byla tato ustanovení porušována.
- Dejte žákům za úkol napsat twitterovou zprávu o událostech Palachova týdne ve dvou variantách – první pohledem dobového tisku, druhou pohledem účastníka demonstrace. Dobrovolníci mohou své příspěvky přečíst před třídou.
- Zadejte žákům do dvojic vyhledání informací týkajících se minulých i současných protestů ve světě pomocí Twitteru. Pomohou jim hashtagy *#Demonstration* či *#Demonstrace*. Se svým průzkumem pak dvojice postupně seznámí i své spolužáky.
- Využijte následující témata k diskuzi nebo k zadání vypracovat za domácí úkol esej: *Za co byste byli ochotni demonstrovat? Co by vás přimělo zúčastnit se demonstrace či veřejného protestu?*

MATERIÁL 1

„Skutečnost, že jsme se po nedělní akci zmařené policií sešli příští den u pomníku sv. Václava znovu, odstartovala Palachův týden, i když jsme s tím nikdo původně nepočítal. Po nedělní demonstraci přišlo v pondělí mnoho lidí na Václavák znovu, přestože jsme to už pochopitelně nestačili nikde rozhlásit. Policii trvalo neuvěřitelně dlouho, než nás všechny u pomníku sv. Václava pozatýkala, všelijaké dohadování a přetahování s nimi trvalo snad hodinu, kolem se srocovalo čím dál víc lidí a jak byli komunisté nervózní, začali všechny přítomné, jedno, šlo-li o demonstranty, přihlížející nebo jen náhodné chodce pospíchající do práce nebo na nákupy, bít a vytlačovat z náměstí. Zrodila se další demonstrace a v tu chvíli bylo jasné, že lidé přijdou na Václavské náměstí příští den znovu a pak zase. [...] Komunisté to vůbec nezvládali, hlavně psychicky. Sedmnáctý listopad o deset měsíců později byl ukázkovým příkladem.“

Citováno z knihy: PLACÁK, Petr. Fízl. Vyd. 1. Praha: Torst, 2007.

MATERIÁL 2

Zjednodušené znění článků Všeobecné deklarace lidských práv

- 1) Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv.
- 2) Každý má všechna práva a všechny svobody, bez jakéhokoli rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.
- 3) Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.
- 4) Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví; všechny formy otroctví a obchodu s otroky jsou zakázány.
- 5) Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.
- 6) Každý má právo, aby byla všude uznávána jeho právní osobnost/subjektivita.
- 7) Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu zákona bez jakéhokoli rozlišování.
- 8) Každý má právo, aby mu příslušné vnitrostátní soudy poskytly účinnou ochranu.
- 9) Nikdo nesmí být svévolně zatčen, držen ve vazbě nebo vyhoštěn do vyhnanství.
- 10) Právo na spravedlivý a veřejný soudní proces.
- 11) Právo na to být považován za nevinného, dokud není soudem prokázána vina.
- 12) Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence ani útokům na svou čest a pověst.
- 13) Právo volně se pohybovat a svobodně si volit bydliště uvnitř státu. Každý má právo opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní, a vrátit se do své země.
- 14) Právo vyhledat si před pronásledováním útočiště v jiných zemích a požívat tam azylu.
- 15) Právo na státní příslušnost. Nikdo nesmí být svévolně zbaven své státní příslušnosti ani práva svou státní příslušnost změnit.
- 16) Právo na svobodný vstup do manželství a na založení rodiny.
- 17) Právo vlastnit majetek, kterého nikdo nemůže být svévolně zbaven.
- 18) Právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství.
- 19) Právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.
- 20) Každému je zaručena svoboda pokojného shromažďování a sdružování.
- 21) Právo účastnit se vlády své země a právo účastnit se svobodných voleb.
- 22) Každý člen společnosti má právo na sociální zabezpečení a nárok na to, aby mu byla zajištěna hospodářská, sociální a kulturní práva.
- 23) Právo na práci za uspokojivých životních podmínek a právo zakládat odbory.
- 24) Každý má právo na odpočinek a na zotavení, zejména také na rozumné vymezení pracovních hodin a na pravidelnou placenou dovolenou.
- 25) Každý má právo na takovou životní úroveň, která by byla s to zajistit zdravý a důstojný život jeho i jeho rodiny. Mateřství a dětství mají nárok na zvláštní péči a pomoc.
- 26) Každý má právo na vzdělání. Vzdělání nechtě je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních. Vzdělání má směřovat k rozvoji osobnosti, k posílení porozumění ve společnosti a k úctě k lidským právům.
- 27) Každý má právo účastnit se kulturního života společnosti, užívat plodů umění a vědeckého pokroku. Každý má právo na ochranu morálních a materiálních zájmů, které vyplývají z jeho vědecké, literární nebo umělecké tvorby (např. autorská práva).
- 28) Každý má právo na to, aby vládl takový sociální a mezinárodní řád, ve kterém by práva a svobody stanovené v této deklaraci byly plně uplatněny.
- 29) Každý má povinnosti vůči společnosti. Každý je při výkonu svých práv a svobod podroben jen zákonem stanoveným omezením za účelem zajistit uznání a zachování práv a svobod ostatních.
- 30) Nic v této deklaraci nemůže být vykládáno, jako by dávalo komukoli jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů, které by směřovaly k potlačení některého z práv nebo některé ze svobod v této deklaraci uvedených.